

meget betænkelig Sag, om det skulde vise sig nødvendigt paa vort kongelige Værst at etablere en Maskinfabrik for Statens Regning; thi vi stode dengang paa det Standpunkt, som jeg ikke er rigtig vis paa, at Rigsdagen endnu fastholder, at man ikke meget hndede Fabrikker, drevne for Statens Regning, — dette udtalte vi da meget stærkt og ved mange Leiligheder — men for det Tredie, mine Herrer, var der et Punkt, som dengang ligesom ved mange senere Leiligheder foresvævede os med stor Styrke, men som jeg ikke har hørt fremdraget her, og det var, at det i Tilfælde af en virkelig Krig er af allerstørste Vigtighed for vor Marine, at der findes private Etablissements, som kunne hjælpe den. Under en Krig forekommer der nemlig som bekendt Havarier af meget betydeligt Omfang, og vort Værst er da overordentligt stærkt beskjæftiget, men det er da af den allerstørste Nytte for Værftet, at der her i Landet findes private Kræfter, som kunne støtte og hjælpe det. Man har altsaa tidligere været aldeles enig om, at det var af stor Nytte, at der her i Landet fandtes Maskinfabrikker, der kunde skaffe saadanne Maskiner tilveie, som Marinen bruger, og derfor har man gjentagne Gange opfordret denne til at forsøge paa, om man ikke gennem saadanne Etablissements kunde tilveiebringe Maskiner af tilstrækkelig Godhed og tilstrækkelig Priisbillighed, der kunde benyttes i vore Krigsskibe. Disse Tilskyndelser har Marinen imidlertid ikke været meget hurtig til at følge; der er hengaaet længere Tid dermed, hvilket jeg dog ikke bebrejder Marinen, idet jeg troer, at den har handlet ret i at være noget forsigtig i saa Henseende, men den er efterhaanden ved at sole sig frem kommen til at erfare, at den fra det Etablissement, som findes her i Byen, virkelig kan faae saadanne Maskiner, og man har altsaa opnaaet det Resultat, som vi ansaae for at være af saa stor Vigtighed for Marinen, nemlig at den herfra kan faae leveret de Maskiner, for hvilke den har Brug. Man kunde nu spørge, om Marineministeriet, efterat dette var skeet, ikke noget har tabt af Sigte, at det ikke er godt at binde sig for stærkt til et saadant enkelt Etablissement, og om det ikke, mere end det hidtil har gjort, burde have modtaget

Tilbud fra Ulandet og fulgt dem. Jeg maa dertil svare, at det er overmaade vanstelig for os at komme til en Afgjørelse af disse Spørgsmaal; thi Besvarelsen af dem maa afhænge af, hvorvidt det Etablissement, som her er i sin Udvikling, saaledes har fulgt Skridt med den almindelige Udvikling i andre Lande, at det har været istand til at levere et Fabricat, der fyldestgjorde de Fordringer, som paa det nuværende Standpunkt af Maskinfabricationen kunde stilles til det. I de Actstykker, som have foreligget os, synes der mig imidlertid ikke at være leveret noget Beviis for, at dette ikke skulde være Tilfældet; vi have ikke seet Andet, end at de Maskiner, man har faaet fra dette Etablissement, have været gode, og at de ved Prøverne have viist sig at svare til de Fordringer, der kunne stilles til dem efter det Punkt, hvortil Maskinfabricationen er kommen, alene med Undtagelse af een Ting, nemlig Skjeldernes Størrelse. I den Henseende lader det til, at man her hjemme — det er maaskee slet ikke Etablissementets Skyld; det troer jeg næsten ikke — har meent at finde Noget at indvende imod disse Maskiner; men ellers have vi ikke seet, at der paa noget Punkt er fremkommet Vidnesbyrd, som ved nærmere Prøvelse have viist sig at være paalidelige, om, at det Arbeide, der er leveret fra dette Etablissement, enten har været urimeligt dyrt eller ikke saa godt, som det burde være. Priserne maae, efter de Oplysninger, der ere meddeelte os, endog snarere siges at have været noget billigere end Priserne i de udenlandske Etablissements, men i intet Tilfælde kan Forskjellen siges at have været betydelig. Angaaende Betingelserne ved Afleveringen har det ærede Medlem for Holbæk Amts 3die Valgfreds (Dinesen) nu oplyst, at det ærede Medlem for Rjøbenhavns Amts 3die Valgfreds (A. Hage) tog seil med Hensyn til Pantserflibet Nr. 53; men jeg troer ikke, at det sidstnævnte ærede Medlem nævnedes dette Skib; han anførte kun i Almindelighed som en gjældende Regel i Contracter, der afsluttedes med det paagjældende Firma, at en Deel af Betalingen skulde tilbageholdes, indtil Maskinerne vare prøvede, og det troer jeg ogsaa forholder sig rigtigt. — Dette var altsaa det ene Punkt; men nu kommer det